תלמוד ירושלמי · מפרשים · שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי סוכה

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי סוכה

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שיירי-קרבן-על-תלמוד-ירושלמי-סוכה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ו 6
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יא 6
הלכה יב 7
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ב 7
הלכה ד 7
הלכה ז 8
הלכה ח 8
הלכה י 9
פרק ג 9
הלכה א 9
הלכה ד 10
הלכה ה 11
הלכה ו 11
הלכה ח 11
הלכה ט 12
הלכה י 12
הלכה יא 13
פרק ד 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ד 14
הלכה ה 15
הלכה ו 16
הלכה ז 17
פרק ה 18
הלכה א 18
הלכה ב 18
הלכה ג 19
הלכה ו 19
הלכה ח 20

פרק א

הלכה א

הדא דתימר בגבוהין שלשה וכו'. בעירובין דף א' ע"א בתוספות בד"ה ותני כן וכו' כתבתי דסוגיין איירי בשנעץ הדוקרנין על שפת הגג וא"ת אם נתן הדוקרנין על הכותל אפילו גבוהין משלשה מהני במבוי דנימא חבוט ורמי וי"ל דבעינן שתהא הקורה מונחת על כותלי המבוי וכל שגבוהין ג' לא הוה כמונח על כותלי המבוי ועיין בתוס' בבבלי בעירובין דף ט' ע"א בד"ה שאין וכו' בגובהו וכו':

אלא להתירה של סוכה. לפי מה שפירשתי בקונטרס יש מכאן ראיה גדולה לפירש"י בדופן עקומה שרואין הסכך כאילו הוא נעקם והוה דופן דאס"ד דרואין הדופן כאילו הוא נעקם לסכך א"כ מאי היתירה דסוכה הוא מיהו אפשר לפרש שבא להיתירא של סוכה שהאויר מזיק להיושב בסוכה לכך נתן עליו הסכך פסול הלכך אינו פוסל עד שיהא ד' שאז הוא כבית מיהו פירושי שבקונ' עיקר וכפרש"י:

עלו בה עשבים אין ממעטין בה. ותימא למה השמיטו הפוסקים דין זה וצ"ע בש"ע א"ח סי' שנ"ח:

מסתברא דר"י יודה לאילין רבנן וכו'. במעשרות פ"ג פי' הרא"פ מסתברא ר"י מודה לאילין רבנן לכל אחד ואחד כשחסר לפי דעתו שהוא פטור ה"ה לר"י שהרי הוא מצריך תרווייהו אבל רבנן לא מודים לר"י כשחסר אחת מהן שיהא פטור ממזוזה אע"פ שיש שם ד"א וד' דפנות או דפנות קאמר עכ"ל ותימא עליו זהו דבר שתנוקות של בית רבן יודעין דמאן דמצריך תרווייהו מודה דאם אין שם אפילו אחד דפטור ועוד מהו הודאה זו הא ביש שם אחד מחייבי אינהו ור"י פוטר וגם לפרש אע"פ שיש שם כו' בלשון או הוא דחוק ורחוק ומפני שלא ידע דפלוגתייהו בסוכה לכך דחק לפרש כן ומה שפירשתי בקונטרס דר"י מחמיר בסוכת החג במזוזה כן מפורש בבבלי ביומא דף י' ע"ש:

וסוכה תהיה לצל יומם מחורב הרי אחת. וקשה וכי ילפינן מדברי קבלה וי"ל דגילוי מילתא בעלמא היא ודוחק:

זה נעשה לכך וכו'. כתב המג"א סימן תר"ל ס"ק ב' היאך מתיר המרדכי והגמי"י אף על פי שלא נעשה לכך ע"כ ע"ש ודבריו תמוהים דהכא איירי להתיר הסוכה שאין לה מחיצות אלא פיאה וכמפורש לעיל פיאה אינה מצלח עד שתהא מגופפת מד' רוחותיה גם שאר דבריו שבסעי' זה צריכין עיון ע"ש בחידושי פוסקים שלי בסימן הנ"ל:

מג' ועד ד' וכו'. הרא"פ במסכת כלאים פ"ד פי' מג' ועד ד' וכו' אסור כנגד הפרוץ מד' ועד י' אם העומד מרובה על הפרוץ מותר אף כנגד הפרוץ וה"ה דהוה מצי לערבינהו

כמו בסיפא לענין שבת ע"כ ותימא עליו דהא פי' במתני' שם כפי' הר"ב דמג' ועד ד' אם הפרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור א"כ לא מצי לערבם וכדפירשתי בקונט':

הלכה ב

תני צריך לחדש בה דבר. בקונ' פירשתי דקאי אב"ה כן משמע בבבלי בפרקין בדף ט' בתוס' בד"ה ואם עשאה וכן נר' דאל"כ קשיא טעמא דב"ש אתי לאשמועינן אך קשה א"כ מאי ס"ד דש"ס לומר דאף במצה פליגי ולב"ה מצה ישנה כשרה אמאי הא אי אפשר לחדש בה דבר וי"ל דהא דקאמר צריך לחדש בה דבר אינה אלא למצוה וצ"ע:

העושה סוכה לאחר מברך לעשות סוכה לשמו. גי' תוס' בבבלי דף מ"ו לעשות סוכה לשמה ופי' מהרש"א דברייתא זו אתיא כב"ש דבעי סוכה לשמה מיהו לעצמה אינו צריך לומר בברכה לשמה דמעשיו שיושב ומברך בה לישב בסוכה מוכיחין שפיר דעשא' לשמה ע"כ ותימא הא סיומא דברייתא זו היא בברכות פרק הרואה ושם מפורש דאף במפריש תרומותיו ומעשרותיו של חבירו צריך לומר בברכה לשמו וע"ק לפ"ד סוכה ישנה לעצמו תהא כשרה לב"ש דישיבתה ה"ל כלשמה אלא ודאי דאיירי בתוך שלשים אפילו לאחרים סתמא לשמה קאי גם מה שפירש המהרש"א בדברי הרא"ש אין נרא' ויפה הגיה מהרש"ל לשמו וכגי' הירושלמי גם כאן ובברכות ודקשיא ליה למהרש"א למה יתכוין האחר לשמו נ"ל דסובר הירושלמי כיון שאינו עושה לעצמו צריך להזכיר בברכתו למי הוא עוש' אותה דאל"כ מי שיעשה אלף סוכות לעצמו יברך אלף פעמים לכך צריך להזכיר בשביל מי הוא עוש' והני הוא במקומו ואפשר דמפני הרואים הוא:

מכיון שחשיכה וכו' וא"ת בלא"ה צריך לברך זמן בערב אי"ט כמו שמברכים בכל י"ט תירצו בתוספת והרא"ש כיון דסוכ' מחמת חג עשה סברא הוא דזמן דידה אע"פ שבירך בחול פטר זמן החג דזמן מחמת המועד קאתי אפי' בלא י"ט וכו' ע"כ ועוד נ"ל לתרץ הירושלמי דמיבעיא ליה בשעה שבירך זמן אי"ט לצאת אזמן דסוכה אך קשה לי דהכא משמע מפורש דצריך לברך זמן גם בי"ט והרא"ש כתב לפ"ז כ"ש כשבירך זמן על הלולב בי"ט ראשון שא"צ לברך עליו זמן בי"ט שני ע"כ וזה דלא ככל האמוראים דהכא וצ"ע רב:

הלכה ג

במה יהא ביניהן ויצטירפו הלשון משמע דקאי אם יצטרף השני סככים לעשותה צילתה מרובה מחמתה וקשה למה לא יצטרף כל שהוא בתוך כ' לארץ לכך נראה כפי' השני שבקונטרס וכן הוא בבבלי:

הלכה ו

וכולין כשרות לדפנות. רש"י פירוש דסכה סכך משמע ולא דפנות דדופן לא איקרי סוכה ודנפקא לן דפנות מבסכת וכו' מיתורא דקראי ילפינן ע"כ וקשה דלקמן מסיק הש"ס דמדמי' לפרכת ילפינן וי"ל דבבבלי דף ז' גרסינן ת"ר חמתה מרובה מצילתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות ר' יאשיה אמר אף מחמת דפנות אמר אביי מ"ט דר"י דכתיב וסכות על הארץ את הפרכת פרכת מחיצה וקרי ליה סכך ע"כ וכיון דרבנן פליגי עליה דר' יאשיה ש"מ דסברי דמחיצה אינה קרויה סכך והלכתא כרבנן ומן התימה על הרז"ה שמביא הא דוסכות וכו':

מה אנן קיימין וכו'. וקשה מאי דוחקיה לאוקמיה בהכי הא תנן בפ"ג דעוקצים כל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואינן עולין מטומאתן במחשבה הלכך רב קאמר דסגי במחשבה להוריד להן טומאה ואחרים קאמרי דאינן עולין מטומאה במחשבה לכן נ"ל דה"פ מה אנן קיימין פשיטא דהכי הוא דרב אתא כאחרים וקצר לסכך והוכשרו בעי' היא אם קצר לסכך והוכשרו אם צריכין הכשר לאחר החג וכו' ועיין בבבלי בדף י"ג ע"ב בתוס' בד"ה ירקות וכו' ובחידושינו שם:

הלכה ח

תקרה שאין עליה מעזיבה. קצת קשה הל"ל סתמא תקרת נסרים והר"ן כתב שאם היה בה מעזיבה לא הוי סגי בפקפוק דמעזיבה ועפר סכך פסול נינהו ע"כ אך זה לא הוה צריך התנא לאשמועינן דמלתא דפשיטא הוא וי"ל דקמ"ל דאף ע"ג שהי' עליה מעזיבה דאיכא למגזר טפי משום גזורת תקרה אפ"ה מהני הפקפוק:

הלכה י

קיטיות עיין בעירובין דף כ"ה מ"ש שם בתוס':

הלכה יא

מהו לישן תחתיו. בקונ' פירשתי דקאי אריש' דמתני' הרחיק את הסיכוך וכו' וכ"כ תוס' בפרקין דף י"ט ע"א בד"ה לא ומייתי ראי' מהא דאיתא בירושלמי בברכות הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט פסולה הא פחות מכאן כשרה מהו לישן תחתיו דארישא לחוד קאי מיהו י"ל דבין אאויר ובין אסכך פסול קאי ובברכות לא חש למייתי כולא מתני' אך דבבלי דף הנ"ל מפורש דחד מינייהו הוא דישנים תחתיו ע"ש:

ולמה לית נן אמרין וכו'. כתב הרי"ף והלכתא בהא כשמואל וכתב הר"ן יש חולקים על הרב אלפסי ז"ל דבין באמצע בין מן הצד בד"א והרמב"ן מכריע כדברי הרב אלפסי משום דסוגין בכלהו תנויי דאמרי' דופן עקומה ואי כרב דאמר דאפילו באמצע בד' אמות

דופן עקומה למה לן ואני חוכך על הכרעתו וכתבתיו בחידושי ע"כ ומסוגין נראה כדברי הרי"ף דכלהו סבירא להו משוה דופן עקומה אך מהא דאמרינן לעיל דף א' ע"ב מפני מה אמרו סכך פסול אינו פוסל אלא בד' אמות שלא בא אלא להתירה של סוכה וכמ"ש שם בתוס' משמע אפי' באמצע אינו פוסל אלא בד"א וע"ש:

הלכה יב

מחלוקת ר"א וחכמים פירושי שבקונט' הוא כדעת הרמב"ם דאף בארוגה פליגי ר"א וחכמים וכמ"ש הרב המגיד בפ"ה מהל' סוכה אבל לדעת הראב"ד דקאמר דדוקא בארוגה פליגי קשיא מאי קמבעי' ליה פשיטא דמתני' היא ונ"ל דה"ק זו היא עיקר מחלוקת ר"א וחכמים:

הדרן עלך פרק סוכה

פרק ב

הלכה א

דתני טבי עבדו של ר"ג היה נותן תפילין וכו'. כתב הר"ן ואיכא ' למידק אמאי דסליק אדעתייהו מעיקרא בירושל' דמשום שהוא אסור לישב בסוכה ישב לו תחת המטה למה להו למפרך מההיא דתפילין דהא ע"כ לא אפליגו התם בנשים סומכות רשות או לא אלא במצות עשה שיש בעשייתה צד איסור כשהוא שלא במקום מצוה כגון סמיכה שמשתמש בקדשים וכו' ואפשר דס"ד שהיה מוחה בו כדי שלא יברך עלה וכו' ע"ש ול"נ דסלקא אדעתיה דלכך מיחה בידו ר"ג שלא יבואו למטעי שהוא בן חורין שהרי הוא עושה מצות עשה שאין העבד חייב בהן וכיוצא בו איתא בבבלי בכתובות לכך פריך מתפילין שלא מיחה בידו אע"ג דאיכא קצת איסורא שמזלזל בקדושתן ואפ"ה לא מיחה בידו כ"ש כאן בסוכה שלא היה לו למחות:

הלכה ב

משום שאין ממעי המטה לסכך עשרה טפחים. כתב המג"א בא"ח סי' תר"ל ס"ק י"ד אבל סמך הסכך ע"ג בהמה פסולה וכו' ע"כ ותימא הא בסי' הנ"ל סעיף י"ג פסק הש"ע כדעת התוס' והרא"ש והירוש' מפני שאין לה קבע היינו שאין לה י' טפחים מהמטה עד הסכך וא"כ ע"ג בהמה מותר אפי' לסמוך וזה ברור בדברי תוס' והרא"ש שלא דימו בהמה לכרעי המטה אלא לפי פירש"י אבל לא לפי פירושם וצ"ע:

הלכה ד

תני נתנו בכלכלה וכו'. עיין בעירובין דף ה' מ"ש שם בתו' בכל הסוגיא:

הלכה ז

מה דא"ר הושעיא בשלא נתן דעתו. כתבו תוס' בפרקין דף ק"ז ע"א בד"ה חזר בו וכו' ועוד כיון דממצה ילפינן לא מצינו שיהא תשלומין למצה של לילה הראשון של פסח ע"כ וקשה דהכא משמע דלר' הושעיא יש תשלומין ללילה הראשונה של סוכה וכמ"ש בקונט' ועיין בסמוך:

מחלפא שיטתי' דר' אליעזר וכו'. בבבלי גרסי' ועוד אר"א וכו' והא אר"א י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה א"ר אמי חזר בו ר"א ופירש"י והאר"א וכו' וכיון דביום אחרון לא בסוכה יתיב וכו' מאי השלמה דסוכה איכא הכא חזר בו ר"א אצל חכמים שאין לדבר קצבה חוץ מלילי יו"ט הראשון ומיהו בהא פליג דקסבר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבנות יו"ט הראשון ביו"ט האחרון ע"כ וכבר הרגישו בזה המהרש"ל והמהרש"א ודחקו הרב' בפי' דבריו ע"ש ותימא מי דחק לרש"י לפרש כן הלא כמו שפירשתי בקונט' דברי הירושל' כן יש לפרש דברי הבבלי והא דקמשני בבבלי חזר בו ר"א ולא ניחא ליה בתי' הירוש' משום דר"א כלל ברישא כל הי"ד סעודות שחייב בהם משמע דחד דינא לכולהו וע"ז קאמר דהדר ביה אבל לחיוב לכתחלה לא הדר ביה נמצא שלדינא שני התלמודים שוים ומיושב בזה כל מה שמקשי' תוס' בד"ה חזר בו וכו' ע"ש ודע שגי' תוס' א"ר אחא למצוה חשובה ופירשו היינו לכתחלה צריך לאכול בסוכה ואם לא אכל משלים בשמיני בלא סוכה ע"כ וגירסתינו נראה עיקרית:

הלכה ח

אלא אפי' וכו'. כתב המג"א סימן תרל"ד ס"ק ב' נ"ל דאם מקצת שלחנו עומד בסוכה ומקצתו בתוך הבי' מותר דלא גזרינן שמא ימשוך אחר שולחנו מאחר שעומד מקצת בסוכה ועוד דהא די בשלחן טפח ועוד דגם בשלחן תוך הבית רבים מכשירים בסוכה גדולה ודי לנו להחמיר בזה אבל אם שלחנו בבית אפילו הוא יושב כלו בסוכה גזרינן שמא ימשך אחר שלחנו ע"כ וקשה דהכא משמע דגזרי' כל שיש מקום פנוי לפניו טפח גזרינן שמא ימשוך וי"ל דשאני הכא כיון שיש שלחן לפניו בתוך הסוכה לא גזרונן שמא ימשוך אך מ"ש דאפי' הוא יושב כולו בסוכה גזרינן שמא ימשיך קשה אם כן ליתני מי שהיה יושב בסוכה ושלחנו בתוך הבית וכו' וא"ל להודיעך כחו דב"ה דאפילו ביושב ראשו ורובו מכשרי הא מסיפא שמעי' דהא מסיק בבלי דף ג' ע"א דחסורי מחסרא ובתרתי פליגי ואפי' אינה מחזקת אלא ראשו ורובו מכשרי ב"ה א"כ כ"ש בשראשו ורובו בסוכה גדולה דיצא וא"ל דהכא גרע טפי כיון דשלחנו בתוך הבית גזרינן שמא ימשוך

דהא בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו נמי צריך שיהא שלחנו לפניו בתוך הבית דהא צריך לאכול בתוך הסוכה וצ"ע:

נצא לחוץ ונלמוד. לפי פי' שבקונט' קשה קצת למה להו למימר נצא לחוץ ונ"ל נצא לחוץ הוא כמו שאמרו בבבלי בכמה מקומות נפק דק ואשכח והטעם שיצאו לעיין במגילת סתרים שלהם שהיה להם ברייתות כתובים בסתר שלא הביאו לבה"מ אלא משניות כתובים:

אחר שהודו אלו לאלו תעלה. כתב הרא"פ בפי' בפ"ה דתרומות ברייתא היא ולא ראיתי בתוספתא ומפרש ב"ש מסלקין לון וכו' סתמא דש"ס הוא דמקשה הכי וכו' ע"ש ואינו מחוור חדא דאינו בשום ברייתא ועוד לשון ש"ס משמע דר"ח אמתני' קריי ולא אברייתא לכן נ"ל פי' שבקונט' עיקר:

ממה שסילקו וכו' מכאן מוכח כדברי הרי"ף דהלכתא כב"ש אפי' בסוכה גדולה דהא ר"י בן החורנית ודאי בסוכה גדולה הוי יתיב דאל"כ ה"ל לב"ה לומר ומצאו שהיה יושב בסוכה קטנה שאין בה אלא כדי ראשו ורובו דהא מסיק בנבלי דף ג' דבתרתי פליגי ועלה קאמר רב דהלכתא כב"ש מדלא סילקו להו ב"ה א"כ ש"מ דאף בסוכה גדולה הלכה כב"ש וכדעת הרי"ף ואף מדברי הר"ן מוכח דר"י בן החורנית בסוכה גדולה הוי יתיב שכתב א"ל א"כ היית נוהג לא קיימת מצוות סוכה מימיך לאו דוקא דהא מדרבנן הוא ואס"ד דבסוכה קטנה יתיב יפה אמרו לו לא קיימת מצות סוכה דמדאורייתא בעינן שתהא מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו ולא ידעתי למה לא הביא הרמב"ן ז"ל דברי הירושלמי לסיוע לדעת הרי"ף:

הלכה י

לא סוף דבר מקפה של גריסין אלא אפי' מקפה של כל דבר. בבבלי גרסי' תני משתסרח המקפה של גריסין ופי' רש"י מקפה של גריסין ממהרת להתקלקל בגשמים מעט וכן פי' המפרשים והפוסקים וקשה דהכא משמע דמקפה של גריסין קשה להתקלקל משאר מקפות ודוחק לומר שיפלגו הבבלי וירושלמי בדבר המוחש והנראה וצ"ע:

הדרן עלך פרק הישן

פרק ג

הלכה א

מה פליגון וכו'. לשון זה משמע דאשופר קאי כמו שפי' בקונט' אך הא דקאמר בשגזלו משופה משמע דאלולב קאי וקשה מי איכא מ"ד דלולב הגזול כשר:

איזו היא גזולה פסולה כל שהוא נכנס בתוך סוכתו של חבירו שלא מדעתו כתב הגהות הרא"ש פ"ב ראובן שבנה בחצירו של שמעון שילא מדעתו ובא שמעון ותוקף את ראובן והוציאו מסוכתו פסולה דאין עליה תורת שאולה כיון דלא קיימא ברשות של ראובן המסכך ברה"ר כשרה בדיעבד וכ"כ תוס' ע"כ ונראה שלמדו כן מסוגין דבשלא מדעתו הוי סוכה גזולה וקשה א"כ מ"ט מכשרי במסכך ברה"ר בדיעבד הא ש"ס מדמה להו להדדי אלא ודאי כדפי' בקונט' דר"ש בן לקיש לא אסר ליה ועיין בא"ח סי' תרל"ז ובמג"א שם ס"ק ז':

וי"א אף דופן ג' טפח. כתב הרא"ש ולא ידענא למה השמיט הרי"ף הא דר"ט כיון דשמואל פסק כוותיה הלכתא היא וכו' ובריייתא דהמפלת נמי אין צריך שיהו כל הטפחים שוין ע"כ ונראה דקשיא לי' להרי"ף למה לא קאמר ר' סימון בשם ריב"ל גם דופן שלישית טפח ובמאי פליגי ריב"ל וי"א וצ"ל דר' סימון בשם ריב"ל קאמר בבבלי דף ז' ע"א דטפח דדופן שלישית הוא טפח שוחק פי' שמודדין בד' אצבעותיו שאינן נוגעות זו בזו הלכך לא קחשיב ליה דטפחים דמיין להדדי קחשיב וא"כ ע"כ לומר דריב"ל פליג אר"ט ואשמואל ויפה פסק הרי"ף כריב"ל דהלכתא כוותיה לגבי ר"י וכ"ש לגבי שמואל וכבריייתא דהמפלת:

הלכה ד

מיסבור את סבר על דר"י קטום הדר. פירשתי בקו' דר"י מדאורייתא בעי ג' וא' מהן אינו קטום וא"ת אי שלימים בעי ליבעי כולהו שלימים וכה"ג פריך הש"ס בבבלי וי"ל דסובר דמאי דמרבינן מענף הוא דצריך שיהא שלם אבל מאי דמרבינן מעץ ועבות אפילו קטום דענף שלם משמע וכמ"ש בפירוש השני שבקונט' בשם הרמב"ן:

על מצות זקינים. בבבלי דף מ"ו גרסי' אר"י אמר שמואל מצות לולב כל שבעה וריב"ל אמר יום ראשון מצות לולב מכאן ואילך מצות זקינים וכו' אף רב סבר כל ז' מצות לולב דאר"ח בר אשי אמר רב המדליק נר חנוכה צריך לברך וכו' ומאי מברך אקב"ו להדליק נר של חנוכה ע"כ ותימא הא בהלל ובמגילה תנן לברך אחריו יברך יגרסי' בבבלי אמר אביי לא שנו אלא לאחרים אבל לפניו צריך לברך וליכא מאן דפליג ועוד תנן בפ"ק דדמאי מפרישי' אותו ערום וקמ"ל דא"צ לברך וקשה פשיטא מ"ש משאר מצות דרבנן וע"ק וכי לא מודה שמואל דשאר ימים מצות זקנים אלא בברכה פליגי א"כ הכי הל"ל שמואל אומר מברך כל שבעה וריב"ל אומר יוסי ראשון מברך מכאן ואילך אינו מברך וע"ק דהכא משמע דריב"ל סובר דמברך כל שבעה לכן נ"ל דה"פ מצות לולב כל ז' כלומר כל ז' מברך על מצות לולב כמו שמברכין על מצות דאורייתא ורי"ל אמר דבשאר ימים

מברך על מצות זקנים כיון דאינו אלא מדרבנן ואף רב סבר דכל שבעה מברך על מצות לולב דהא בנר חנוכה סובר רב דמברך להדליק נר חנוכה וכ"ש בלולב וכדמסיק הש"ס כאן והא דקאמר בבבלי ומאי מברך וכו' מדברי רב הן כמפורש בסוגיין כיצד מברך על נר חנוכה רב אמר אקב"ו על מצות הדלקת נר חנוכה:

מה דמאי אין מברכין וכו'. וקשה הא רב הונא תלמידו דרב הוה ורב אמר נ"ח צריך לברך וכ"ש לולב וע"ק דלמא שאני דמאי דספק דבריהם הוא ורוב ע"ה מעשרין הן וכדאיתא בבבלי פ"ב דשבת וא"ל דרב הונא סובר דלולב כיון דאינו אלא זכר למקדש גרע מנר חנוכה דהא סתמא דש"ס קאמר בסמוך בפשיטות דלולב עדיף מנ"ח וצ"ל דרב הונא סובר דלא אמר רב הכי ודוחק וצ"ע:

הלכה ה

חרובה וכו'. ללשון השני שפירשתי בקונט' קשה הא כתיב כתפות בעצי היער וגו' משמע שהתפוח הוא היפה שבאילנות וי"ל בעצי היער הוא היפה אבל לא בעצי הגן אי נמי לגריעתא קאמר וכדאיתא באגדה התפוח הזה הכל בורחים ממנו לפי שאין לו צל כך ברחו כל האומות מעל הקדוש ברוך הוא במתן תורה אבל אני בצלו חמדתי וישבתי:

הלכה ו

רובו מצד אחד והר"ן כתב ובירושלמי אמרו אפי' רובו מצד אחד עכ"ל ולפי דבריו צ"ל שהירושלמי חולק על הבבלי דסובר מב' וג' מקומות גרע מאם היותו מנומר מצד אחד אבל לפי הפי' שפי' בקונט' ניחא ומיהו י"ל דאפי' מצד אחד ר"ל כשהרוב של צד אחד מנומר פסול וכן כתב הרא"ש:

הבא מן הכושי. בבבלי דף ל"ו ע"א פריך הש"ס אהדדי הא דתניא כושי פסול אהא דתניא כושי כשר ומשני הא לן והא להו ופירש"י בני א"י שרחוקים מארץ כוש ואינן רגילין בהם פסולים והא להו לבני בבל שקרובים לארץ כוש ורגילין בהן ול"נ הא לן אם גדל אתרוג שחור במדינתינו פסול דנדמה הוא והא להו לבני ארץ כוש אתרוג הגדל שם והוא שחור כשר:

הלכה ח

הא בהודו לא. כתב בתיו"ט הא בהודו לא כלומר שלא בא להוציא באנא הצליחה נא דהא דאר"ע אלא באנא הושיעה ה"ה בהצליחה נא אלא רישא דקרא נקיט ולא בא להוציא אלא הודו ומשני להוציא אף באנא הצליחה נא ולא מיבעיא הודו דלא נקיט ר"ע כלל ע"כ ואינו מחוור ופירושי שבקונט' עיקר:

הלכה ט

תיפתר בעונה אחריהן אמן. כתבו תוס' בבבלי פירקין דף ל"ח בד"ה באמת אמרו בן מברך לאביו אין זה מענין משנתינו ולא מייתי ליה הכא אלא אגב גררא דהכא לא איירי במקרא אותו וכו' ע"כ ולפום סוגיין ל"ק דדמיא למתני' דקטן איירי בשעונה אחריו כדתנן במתני' ומכאן סייעת' לדעת הרי"ף והראב"ד והרמב"ן והרשב"א דלפי המסקנא הך ברייתא לא איירי בשיעורא דרבנן כדדחי רבינא בבבלי בברכות דף כ' אלא נשים בברכת המזון דאורייתא וקטן בשעונה אחריו ולכך מייתי ליה כאן לאשמועי' דלא סמכינן אדיחוייא דרבינא:

בעונה אחריהן אמן. הרא"פ בברכות הגיה בעונה אחריהן מה שהן אומרין ע"ש ודוחק להגיה שהרי גם בברכות ובר"ה הגירסא עונה אחריהן אמן וגם הבעל המאור העתיק כן ומה שהביא ראי' מדברי הרמב"ן אינו ראיה שלא כיון להעתיק לשון הירושלמי ע"ש יע"ל שאין צורך להגיה דכל שהוא מכוין לברכתו ועונה אחריו אמן אע"פ שלא כיון המברך להוציאו יצא דאמן קבלת דברי' הוא כאילו בירך הוא בעצמו והוציא הדברי' בפיו כדמצינו בשבועה ובמקום אחר הארכתי:

הלכה י

משכיל. כתב הי"מ יש להגיה תיבת משכיל ורנה ע"ש וסמך עצמו על הרד"ק ואין נראה דבבבלי בפסחים דף ק"א נזכר בעשרה לשונות משכיל אך במקום רנה כתוב שם תהלה והירושלמי סובר דתהלה והללויה אחד הן:

תני עכו"ם שבירך את השם וכו' ששם אין עונין אחריו אמן. פי' בי"מ אם בירך את ישראל בשם אין עונין אחריו אמן דמסתמא לבבו למרע לעכו"ם וכו' ורבי תנחומא פליג ע"כ ואינו מחוור דמ"ש מברך להשם או לישראל בה' לכן נ"ל פי' שבקונט' עיקר וטעמו של דבר דברכת שבח דמיא לנדרים ונדבות וקי"ל עכו"ם נודרין ונודבין כישראל אבל ברכת הודאה חובה היא ואיסורא קעביד דעכו"ם שלמד תורה חייב מיתה וה"ה אם עושה א' מכל מצות ישראל:

תיפתר כשהיו האתרוגים נמכרין ביוקר. כתבו תוס' בפרקין דף ל"ט ע"א בד"ה יותר וכו' משמע שיש בדמי אתרוג יותר ממזון ג' סעודות והא דתנן פ"ו דמעילה נתן לו ב' פרוטות ואמר לו לך והבא ל' אתרוג באחת ובאחת רימון התם באתרוג פסול דלא בעי לי' אלא לאכילה אבל הכא כשר והדר לברכה דמיו יקרים ע"כ ולפום סוגיין משמע דאיירי בשהאתרוגים יקרים וי"ל דתרווייהו בעינן שאי אפשר שיתייקר כל כך מפרוטה עד י' איסרין:

הלכה יא

מ"ד בשמחת שלמים הכתוב מדבר וכו'. בקונט' הגהת' כדי לפרש פשטא דשמעתתא אבל יש לדחוק לקיים הגירס' דה"פ בשלמא למ"ד בשמחת שלמים הכתוב מדבר ומפרש לקרא דושמחתם לפני ה' אלהיכם אשלמים קאי ושבעת ימים דסיפא דקרא אלולב נמי קאי א"כ אף בגבולין נוהג מצות לולב שבעה מן התורה ואתו חכמים יגזרו שאין לולב דוחה שבת בגבולים ותיקן ריב"ז על דבר תורה כמו שהיה מן התורה שיהי' לולב ניטל במדינה כל שבעה אפילו בשבת דומיא דמקדש אלא למ"ד בלולב הכתוב מדבר א"כ אין לולב ניטל במדינה מן התורה אלא יום ראשון בלבד דהא כתיב לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ולא בגבולין והא דניטל במדינה שבעה מדרבנן ואיך תיקן ריב"ז שיהא ניטל במדינה אף בשבת זכר למקדש וכי יש תקנה אחר תקנה בתמיה:

ולקחתם לכם מ"מ. וא"ת מנ"ל דבמקדש יום הראשון חלק דלמא איצטריך הראשון ללמוד שנוהג בראשון בגבולין וי"ל דמה"א דהראשון שמעי' דקאי גם אהמקדש ועיין בר"ה פ"ד מה שכתבתי שם בתוס':

זאת אומרת שאסור בהנאה. כתב בש"ע סימן ש"ח סעיף כ"ג מותר לחתוך ענף מן הדקל מבעוד יום ומותר להניף בו על השלחן בשבת להבריח הזבובי' כיון דלצורך חתכו עשאו כלי גמור ע"כ וכתב המג"א והיינו כיון דייחדו לכך ע"כ וקשה דהכא משמע דאפי' לא ייחדו מותר שהרי הלולב לא יחדו להניף בו להחולה וי"ל:

הדרן עלך פדק לולב הגזול

פרק ד

הלכה א

וניסוך המים הל"מ. כתבו תוס' במ"ק דף ג' ע"ב בד"ה ניסוך המים הל"מ והא דאמרי' בעלמא מ"ס יו"ד מ"ס לרבות ניסוך המים מן התורה אינו אלא אסמכתא בעלמא ע"כ וכ"כ התיו"ט בפרקין וקשה לפ"ז מאי קאמר הש"ס ודלא כר"ע וכו' הא אף ר"ע לא קאמר אלא לאסמכתא בעלמא וגם בבבלי בזבחים דף ק"י ע"ב משמע מפו' דר"ע סובר דדאורייתא הוא ופליג אר"י דקאמר הל"מ הוא ע"ש וצ"ע:

בשני ונסכיהם וכו'. וקשה הא בשני אייתר יו"ד ומ"ס דה"מ למכתב ונסכה כדכתיב באינך א"כ בששי יו"ד דונסכיה ל"ל וי"ל כיון דכתיב בשני מ"ס ונסכיהם לשון רבי' איצטרך למכתב יו"ד ודוחק:

שכך ניתנה הלכה. וקשה וכי היכן מצינו בדבר שהוא מן התורה שני על תנאי וי"ל כך מצינו במלאכת חול המועד שניתן לחכמים איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת ועיין בפוסקים:

תרין מילין וכו'. בגליון פי' שני דברים והוא אח' דחיות שאין קובעין ר"ה באד"ו וטעמו מפשיטות דתענית שהוא יה"כ שלא יארע ביום ו' או ביום א' וערובתא דשביעייא שלא יארע שביעי של ערבה בשבת לכך אין קובעין ר"ה ביום א' ורבנן דקסרין אמרין שעלו בידם עוד הג' דחיות אחרות אפי' בימי בגה"ז הא' מולד זקן בבל השנים בט"ו תקפ"ט במעוברת גטר"ד בפשוטה מקזתא צריך להקיז מהם דם שאינו בשלימות ע"כ שוב ראיתי להרא"פ שפי' בשביעית פ"א בפשיטות דתענית כעין מה שפירשתי בקונט' ובערבה דשביעייא פי' שבני בבל דוחין לפי שאינן בקיאי' ואף בני א"י דוחין הואיל ולא דחיא לבני בבל. אף הדא מקזתא וכו' שאינו בקו הבריאה וצריך להקזה ונחלש ה"נ הדבר נחלש ולא קאי רק על ת"צ שאף בת"צ אינה בפישוט ידים ורגלים אלא בהעי' והכי מסיים להדיא בפר"י במס' עכו"ם ואתיא כי הא וכו' ואגב גררא נאמרו דבריהם דרבנן דקסרין כאן ובסוכה בי"כ ודבריו תמוהים דהא דקאמר התם בפר"י ואתיא וכו' קאי אהא דקאמר מפשיטותא דתעניתא והא דקאמר התם דר' אבהו רבע כאורחי' ע"ש ופירושם צריך הקזה ואינו מחוור כלל ומה שפירשתי בקונט' נראה עיקר וכ"נ בתוספות בפרקין דף מ"ד ע"א בד"ה הא אר"י וכו' תלת מילין סלקין מן גביכון וכו' הרי דתלת מילין נינהו:

הלכה ב

בהדא וכו'. פירשתי בקונט' שהיה נותן לו במתנה גמורה וקשה א"כ ה"ל למימר סתמא הרי הוא לך במתנה וממילא נדע שהיא מתנה גמורה י"ל להורות הלכה הוא דקאמר הכי דאילו למ"ד מתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה אפי' בסתם נמי על מנת להחזיר הוא וכמ"ש הר"ן א"נ י"ל דה"ק אם היום יו"ט הרי הוא לך במתנה גמורה ואם למחר הרי הוא לך במתנה. על מנת להחזיר:

הלכה ד

לא אמר אלא קטן אבל גדול לא. רש"י פי' בבבלי דף מ"ו ע"ב שהגדולים אוכלים אתרוגיהן של תינוקות וקשה דהכא משמע דוקא קטן אבל גדול לא וי"ל דרש"י מפרש דוקא אתרוג של קטן אבל של גדול לא ודוחק:

אתרוג שנפסל וכו'. כתב הט"ז בא"ח סי' תרס"ח ס"ק ב' בב"י הביא א"ח בשם הירושלמי דנפסל ביום א' מותר לאכלו ע"כ ויש לתמוה אמאי לא מתסר דהא אתקצאי לבין השמשות איתקצי לכולא יומא עכ"ל ב"י ונראה דתמיהת ב"י על א"ח דעל הירושלמי

ל"ק דסובר כר"ל דאמר אתרוג בז' מותר דלא איתקצי אלא למצותו ולא לכולא יומא אלא דתמה הב"י על הא"ח הא קי"ל כר"י דאיתקצי לכולא יומא ע"כ ותימא הא מפורש כאן דאף רב סובר דאתרוג בז' אסור אלא דהירושלמי סובר דלא אמרי' מגו דאיתקצאי בה"ש אלא טעמא אחרינא אית בי' משום דראוי לאחרי'. ומ"ש הט"ז דלדידן אתרוג אסור בח' גזרה משום סוכה ע"כ דבריו תמוהים דלא כתבו כן תוס' והרא"ש אלא לפרש טעמו דלוי דאוסר אף בח' ודאי אבל לאסור בח' ספק ז' כתב הרא"ש הטעם משום דאמרינן שמא יבא אליהו וכו' ע"ש. גם מ"ש הט"ז דיש לחלק בין אתרוג שנפסל לאתרוג שלם לאסרו בח' משום גזרה דסוכה ע"ש תמוה דא"כ מנ"ל לש"ס דר"ז סובר כאבוה דשמואל דלמא סובר נמי כלוי ושאני אתרוג שנפסל מאתרוג שלם וע"ש בתוס' ובהרא"ש ובתידושי הארכתי ע"ש וצ"ע:

הלכה ה

א"ר אבין ולא פליגין וכו'. כתבו תוס' פסחים דף ק' ע"ב בד"ה ידי קידוש וכו' ומיהו ממקום למקום בבית א' כגון מאיגרא לארעא נראה דמודה שמואל אם קידש באיגרא כדי לאכול בארעא דחשי' קידוש במקום סעודה וכ"מ בירוש' דקאמר ר"י בשם שמואל קידש בבית זה וכו' והא דקאמר ולא פליגי היינו ממקום למקום בחד בית ולאו דוקא נקט בירושלמי קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אתר ויתיישב שלא יחלוק הירוש' עם ש"ס שלנו וכ"כ הרא"ש שם אבל הר"ן כתב ולא נהירא דכיון דלענין קידוש דיניה מפנה לפנה כמבית לבית ליכא לאפלוגי בינייהו ותו דבשלמא מארעא לאיגרא חזו אהדדי אבל בסוכה מי לא עסקינן דביתו כאן וסוכתו במקום אחר דה"ל מבית לבית אלא ודאי דירוש' פליגא ואנן כגמרא דידן נקטי' ותימא מאי קשיא להו דלמא גמרא דידן כרבי מנא ור' אימי אתיא דאמרו בפי' דפליגי רב ושמואל ור' אבין הוא דאמר דלא פליגי ודאי דלית הלכתא כוותיה וצ"ע:

שהן נחלקין בפירו'. בפ' כיצד מברכין הגירסא שהן נחלקי' בפירות וכתב שם הרא"פ זאת אומרת אדלעיל קאי דדוקא פרפר' הוא דאמרי' א' מברך לכולן דחשובה היא דהיינו פת צנומה אבל פירות לא חשיבו ואפי' הסיבו כל א' מברך לעצמו והא דנטר ע"כ משום דמייתי הא דשמואל דשייכה נמי לברייתא עלו והסיבו צריך לברך שנים דה"ל שינוי מקום וה"ל הכל מענין אח' הלכך אין זה קפידא ובסוכה אף דליתא להאי ברייתא שם ואעפ"כ מייתי הא דר"א זאת אומרת וכו' כן דרך הש"ס זה אגב שיטפי' מלתיה דשמואל מייתי נמי הא אע"ג דלא שייכה שם ע"כ ודבריו תמוהים לפ"ז הא דר' מנא בין הכא בין

התם נכתוב שלא במקומו ותו לישנא דזאת אומרת קשה דאין מברייתא שום הוכחה דאיכא למימר דנקט פרפרת בסיפא איידי פרפרת דרישא לכן פירושי שבקונט' עיקר:

הלכה ו

מ"ד יש להן שיעור פטור. מכאן משמע כפירש"י בזבחים דף ק"י ע"ב דמ"ד אם מילאן לשם חג חייב סובר דיש להן שיעור וכמו שפירשתי בקונט' אך לענין עיקר הדין מחולקים הירושלמי והבבלי ע"ש לכן נ"ל דה"פ דר' זעירא אמר איכא בינייהו אם ניסך ג' לוגין בפנים וג' לוגין בחוץ מכלי אחד למ"ד צריך מילואן לשם חג כדרך מילואן דהיינו ג' לוגין ותו לא כדתנן במתני' אבל טפי לא קדשינהו כלי דלא חזי לי' דיש שיעור למים ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להם ומ"ד א"צ מילואן לשם חג אין להן שיעור אע"ג דמלינהו בכלי גדול קדשינהו כלי דאין שיעור למי החג למעלה וזהו כפירש"י התם ודלא כמ"ש תוס' שם בשם הרר"ח:

מ"מ ויעזקהו וכו'. כתב הי"מ לא ידעתי היכא יליף מהכא שחציבתו עד התהו' היתה ע"ש שהגיה בדברי הש"ס ולפ"ז גם בבבלי צריכין להגיה ונ"ל דר' אסי דדריש מיקב חצב בו השיתין יליף יקב יקב בגזרה שוה מעד יקבי המלך דאמרו באגדה עד ים אוקיינוס שהם היקבי' שחצב מלכו של עולם והיינו התהום:

נאים היו וכו'. וא"ת מנ"ל למידרש שהיו נאים דלמא מעשה אומן ממש היו וי"ל דא"כ מאי קמ"ל קרא פשיטא שהיו מעשה אומן אלא ללמדך שהיו נאים ממעשה אומן א"נ י"ל דר"ש נמי סובר כר"י דדריש בראשית ברא שית ביום הראשון לבריאת העולם:

בין האולם ולמזבח. בבבלי גרס בין כבש ולמזבח וצ"ל דראב"צ פליג אמתניתין דמדות והרמב"ם פסק כמתני' דמדות והרב בי"מ הרכיב שני הגרסאות ואינו נכון:

המעובה של מים וכו'. כתבו תוס' פי' בקונטרס אחד מן הנקבים מעובה משמע שר"ל שהיה הנקב רחב וגדול זה מזה ולשון מעובה משמע ששולי הספל היו עבים ומתוך כך אין המשקה ממהר לצאת ע"כ וקשה דכאן מפורש שמעובה היינו נקב גדול לכך היה של מים לפי שהן מתאחרין לצאת וכדמסיק וכדפירש"י:

נקב שאינו מוציא מים וכו' ושאינו מוציא יין מוציא שמן וכו'. ותימא דתנן בפ"ג דמכשירין חבית שהיא מליאה פירות ונתונה בתוך המשקין או מלאה משקין ונתונה לתוך הפירות ושאבו כל ששאבו בכי יותן באלו משקין אמרו במים וביין ובחומץ ושאר כל המשקין טהורין ופירשו המפרשים ששאר משקים הן עבין ומפני עביין אינן יכולין להבלע בתוך הכלי כל כך ורבי יונה אמר מפורש בהיפך וגם תימא שהנסיון מעיד על דברי ר' יונה שהשמן והדבש ממהר לצאת מן הכלי מן המים והיין וכ"כ הר"ב בפ"ג

דכלים ע"ש ונראה דגירסא הישנה עיקרית דגרסי' במתני' דמכשירין ושאר כל המשקין טמאין וכמ"ש מהר"ם וה"פ באלו משקי' בעינן דוקא ששאבו אבל מן הסתם לא חיישי' להו אבל בשאר המשקין השמנים שממהרין לצאת לעולם טמאין ופי' בסתמא והיינו כדרבי יונה ומעתה אין צורך לכל מה שדחק התיו"ט שם בד"ה ושאר וכו' ואע"ג דאמרי' בבבלי בפרקין דף מ"ח ע"ב חמרא סמיך מיא קליש אין זה סותר למ"ש די"ל דבשמן ודבש לא פליג הבבלי על הירושלמי והדברים ברורים:

הלכה ז

חזקיה אמר שלא יהו אומרין ראינו מים שנתמלאו לקידוש וכו'. בבבלי בפרקין דף נ' הגירסא מהופכת חזקיה אמר גזרה שמא יאמרו לדעת נתקדשו ונראה שזהו מסוגיות הפוכות וניחא לן בהא מאי דמקשי' תוספ' שם בד"ה חזקי' וכו' ע"ש:

דאינן מים שנתמלאו לקידוש ידים ורגלים וכו'. פירש"י שנתמלאו לכה"ג כו' וקשה הא בימי החג אנו קיימין ומ"ש כה"ג משאר כהני' דכלהו. מקדשין ידיהם ורגליהם מן הכיור וכ"ש לפמ"ש ביומא דף י"ב ע"ב בתוס' בד"ה דלדעת רש"י אפי' ביה"כ לא היה הכה"ג מקדש קידוש ראשון מן הקיתון אלא מן הכיור ואף דר"י סובר דכה"ג מקדש ידיו ורגליו מן קיתון של זהב ליכא לאוקמי מתני' כר"י דלית הלכתא כוותיה לכן נ"ל דלאו דוקא בכה"ג איירי אלא בשאר כהנים דבדיעבד אם קידש ידיו ורגליו מכלי שרת כשר וכמפורש בזבחים פ"ב וברמב"ם פ"ה מהל' ביאת המקדש:

מי סוטה נפסלין בלינה וכו'. כתב הרמב"ם פ"ד מהלכות סוטה הלכה י"ב מי סוטה שלנו נפסלין בלינה וכתב הכ"מ ירושלמי פ"כ דסוכה א"ר פדת וכו' ופסק כר' יוחנן דהוא מארי דגמרא טפי ע"כ וקשה מאי דוחקיה דמרן בכ"מ הא קי"ל מים קדושים היינו שכבר נתקדשו בכלי והיינו שמביא מים מן הכיור וכדאי' בספרי וכמו שכתב הרמב"ם שם בפ"ג וכיון שכבר נתקדשו בכלי ודאי דמיפסלי בלינה דהא תנן במנחות פ' שתי הלחם לחם הפנים ושתי הלחם לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים ומפורש התם בש"ס דלכך היו מעשיהן בחול דלא ליפסלו בלינה ואילו היו נעשין בכלי שרת היו נפסלין בלינה אע"ג דשתי הלחם ולחם הפנים אין מהם למזבח אפ"ה נפסלין בלינה וכן יש להוכיח ממי הכיור עצמן שנפסלין בלינה אם הן מלמעלו אע"ג שאין מהן למזבח וצ"ע:

הדרן עלך פרק לולב וערבה

פרק ה

הלכה א

כל זמן שהחליל נוהג וכו'. וקשה הא לא תנן במתני' דערכין אלא י"ב ימים שהחליל מכה לפני המזבח והא איכא חנוכה שגומרין בו את ההלל ואין בו חליל וי"ל דלא חשיב אלא הלל של קרבן אבל של חנוכה של הודאה הוא:

מ"ד הילך מצה שהוא חביב. משמע שהמצה חביב וכדפירשתי בקונט' מיהו בבבלי בפרקין דף נ"ו מפורש דמצה תדיר וחמץ חביב ולפ"ז צ"ל מ"ד הילך מצה בסוף שהוא חביב היינו שהחמץ חביב ולמ"ד שהוא תדיר נמי צריכין לפרש כן ודוחק:

דלמא וכו' מיעול מצמתא קהלא וכו'. הי"מ פי' להקהיל הקהל ולפעמים דרשו גם הם ע"ש ודוחק לומר כן שהן היו השמשי' והדורשים גם לשון הסוגיא לא משמע כדבריו לכן פי' שבקונט' עיקר גם מה שפי' בברכות פ"ק בהא דכתיב דנגן המנגן ע"ש אינו מחוור כלל ונראה דגם התם גרסינן כמו כאן ע"ש:

כל שלא ראה דיפלי וכו'. פירש"י שהלכו לשם יוחנן בן קרח ושרי החיילים לאחר חורבן בית ראשון בימי ירמיה ונתיישבו שם ואף ע"פ שעלה נבוכדנצר והחריב את מצרים ונהרגו שם מישראל כמו שהתנבא עליהם ירמיה עלו בניהם שם לעושר ולגדולה עד שהחריבה אלכסנדרוס ע"כ וקשה הא מפורש בקרא בנבואת ירמיה ולא יהיה שריד ופליט לשארית יהודה אשר שמו פניהם לבא ארץ מצרים בחרב וברעב יתמו מקטן ועד גדול וכו' ובסוף נבואה ההיא כתיב ופליטי חרב ישבון מארץ מצרים ואמרו שהן ירמיה וברוך וביותר יש לתמוה לפי הירושלמי ששלשה פעמים חזרו למצרים ולפירש"י לא היה כי אם שני פעמים לכן נ"ל בימי בית שני חזרו לשם בימי חוניו בן שמעון הצדיק:

הלכה ב

מקום היו הולכין למוספין וכו' בבבלי בפרקין הגירסא משם לתפלה משם לקרבן מוסף משם לתפלת מוספין משם לבית המדרש משם לאכילה ושתיה משם לתפלת מנחה וכו' ונראה דבהא פליגי דהבבלי סובר כמ"ד דמוספין קודם שש עבדינן להו ומצי לכנוס לבית המדרש קודם אכילה וגם יכול להתפלל מנחה אחר אכילה והירושלמי סובר מוספין בשש עבדינן להו הלכך צריך לאכול מיד אחר המוספין קודם שיגיע שעה שביעית דמכאן ואילך כזורק אבן לחמת:

סולמא מיכא. כתב הי"מ תירוצא הוא ד' סולמו' היו מחזיקין המנורה ואע"ג דלמטה הוה סגי בל"ג אמות בסולמו' היה צריך ס"ו אמות וכו' ע"כ. ואינו מחוור דא"כ אף הסולמות היו צריכין חיזוק שלא יפלו לפניהם ולאחריהם שהרי בצד היו סמוכים למנורה שהיו

קרובים ליפול גם החילוק שמחלק בין מלמעלה בין מלמטה הוא דחוק לכן נ"ל פי' שבקונ' עיקר:

הלכה ג

וי"א אף קולו של כהן גדול וכו'. כתב התיו"ט במס' תמיד פ"ג שהכהנים והעם העומדים בעזרה אומרים בשכמל"ו על אותו קול הוא אומר כן אלא שהוא מיחסו לכהן גדול שהוא ראש המדברים וא"נ שיהא קולו של כהן גדול נשמע עד ירחו וכו' שא"א להחליט שיהא קול כהן הגדול קולו חזק כל כך ע"כ וקשה הא בבבלי ביומא דף כ' ע"ב אמרינן מפורש שקולו של כהן הגדול לבדו היה חזק כל כך דקאמר ואעפ"כ כהן הגדול משובח מגביני כרוז שהכהן הגדול חלש ביממא ואפ"ה נשמע עד ירחו וגם שם מפורש דלאו על כל כהן הגדול קאמר אלא שהיה כהן הגדול אחד שהיה קולו חזק כל כך וכדפירש רש"י שם ובר"פ טרף בקלפי וצ"ל דסובר דברייתא איירי בכהן הגדול עצמו אבל לא מתני' ולפי סברתו ניחא הא דלא מייתי הש"ס התם מתני' דתמיד ומייתי מברייתא דמתני' לא איירי בקולו של כהן הגדול עצמו:

הלכה ו

זאת אומרת שלא היו תוקעין אלא לניסוך המים בלבד וכו'. וקשה מ"מ היו תקיעות יתירות מה שתקעו למעלה עשירית ובשער התחתון למים של מחר וי"ל דלא תקעו שם אלא בבקר אבל לא באמצע היום ומילוי המים לשבת לא הי' בבקר אך קשה היא גופא מנ"ל לרבי זעירא דלמא בע"ש היו ממלאין צלוחית לע"ש וחבית לשבת בבת אחת וע"ק דלמא לכך לא היו תוקעין בע"ש כיון דלא היה המילוי בכלי מקודש וע"ק הא תנן לעיל הגיעו לשער המים תקעו וכו' ש"מ דאף למילוי המים תקעו. ובבבלי בפרקין דף נ"ד גרסי' ואילו למעלה עשירית לא קתני מתני' מני ראב"י היא דתניא ג' למעלה עשירית ראב"י ג' ע"ג המזבח וכו' ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים ע"ג המזבח למה לי ופירש"י ה"ג לגבי המזבח למה לי דתקע הא תקע לי' למילוי המים כל תקיעות הללו של שער העליון והתחתון ושער המים משום מילוי מים הוא הלכך לערבה ל"ל תקיעה הא כל הני תקיעות דמוספין בחג אינן אלא משום ושאבתם מים בששון הלכך הואיל וגמירי חשבון התקיעות בחג י"ב למעלה העשירית עדיף למיעבד דמונחא מילתא שהן משים מילוי המים שתוקע לכלן על דבר המילוי כסדר ומעלה עשירית משום דמקום מסוי' בעלמא הוא לידע היכן תוקעין אותם ואני שמעתי שלשה לגבי המזבח כשמוליכין את המים למזבח ה"ג לגבי המזבח ל"ל דתקע הא תקע לי' בשעת ניסוך המים ע' לתמיד של שחר בשעת נסכים היו שאין אומרים שיר אלא על היין וקשיא לי א"כ נפישן להו

תקיעות דהא איכא הנך דתנן גבי זקיפת ערבה או שמא זקיפת ערבה בעת שמוליכין המים למזבח היא ע"כ וקשה דכאן משמע דמ"ד ע"ג המזבח היינו בשעת ניסוך דאל"כ ר"ז דלא במאן וצריכין לומר דמילוי המים דתנן במתני' היינו ע"ג המזבח וכמו שפירשתי בקונט' וכפי' השני שפירש"י אלא שהיו התקיעות בשעת ניסוך המים וז"ל הרמב"ם פ"ז מה' כלי המקדש וכן תוקעין ג' למילוי המים שמנסכין בחג ואין תוקעין למילוי המים בשבת ותוקעין ג' לגבי המזבח בשעה שמנסכין המים ע"כ וקשיא א"כ נפישין לי' תקיעות דהא כתב בפ"ז מה' לולב שתקעו בשעת סידור הערבה וצריכין לומר דסובר דבשעה שנסכו המים ע"ג המזבח סדרו ערבה:

חליל של מקדש וכו'. בבבלי בערכין פ"ב גרסי' חליל של מקדש של קנה היה ומימות משה היה צוה המלך וציפהו זהב ולא היה קולו ערב ונטלו ציפויו וחזר לכמות שהיה וגבי צלצל ומכתשת גרס ונתפגמו ונראה דאף כאן גרסי' הכי דלפי הגירסא שלפנינו היה ראוי לגרוס בסמוך אלו ג' כלי' שנשתברו:

תרין מנהון כתרי דדהב. כתב הי"מ קשה מ"ט לומר שנים כיון דב' כב' של זהב ה"ל כל א' כא' של זהב ומ"ט דקרא נמי לומר שני' לא היה צ"ל אלא חמודות כזהב ונראה דתרי מנהון כחד דדהב גרסי' ע"כ ולפמ"ש בקונט' לק"מ:

הלכה ח

ואחימלך מן המשמר היוצא. וקשה הא אחימלך כה"ג הי' והוא נוטל חמש חלות לעולם כמפורש ביומא בבבלי פ"ק והוא בת"כ:

אר"א חישבתים וכו'. פי' שבקונט' מצאתי בתשו' חכם צבי אך קשה איך אפשר לחשוב דבר זה כשיעברו ב"ד השנה לצורך יתקלקל החשבון מיהו י"ל דגם זה בכלל אקרא לאלהים עליון לאל גומר שהי' עזר אלוה בסוד החשבון שיבא על נכון אך גם אנכי חשבתי ולא מצאתי הדבר מכוון רק עד י"ד שנה ומשם ואילך היה שונה מן המשמרות הראשונות:

הדרן עלך פרק החליל וסליקא לה מסכת סוכה